Vääristäviä ulkomaisia tukia koskevan asetuksen täydentävä kansallinen säätäminen

HE 13/2023 vp

Talousvaliokunta 4.10.2023

Esittelijä HN Virve Haapajärvi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esityksestä

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia (KKV-laki)
- Kyse on kilpailua vääristäviä ulkomaisia tukia koskevaa EU-asetusta (EU 2022/2560) täydentävästä kansallisesta säätämisestä, jotta viranomaiset voivat tehdä asetuksen edellyttämää yhteistyötä komission kanssa.
- EU-asetus on voimassa olevaa ja jäsenmaissa suoraan sovellettavaa oikeutta. Komissio on asetuksen yksinomainen soveltaja.
- Laki KKV-lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Tarkastuksia koskevien säännösten soveltaminen alkaisi kuitenkin vasta 12.1.2024, koska asetuksen jäsenmaiden tarkastusvelvollisuuksiin liittyviä artiklakohtia aletaan soveltaa tuolloin**.**
- Esityksen pääasialliset vaikutukset kohdistuvat Kilpailu- ja kuluttajavirastoon (KKV), jolle ei arvioida aiheutuvan vähäistä suurempaa lisätyötä.
- EU-asetuksesta ja esim. sen ilmoitusvelvollisuuksista yrityksille ja hankintayksiköille aiheutuva hallinnollinen taakka ei ole nyt käsiteltävänä olevasta esityksestä johtuvaa.

Esityksen taustalla oleva EU asetus

- EU-asetuksen tavoitteena on mahdollistaa **tehokkaampi puuttuminen sellaisiin kolmansien valtioiden myöntämiin tukiin, jotka vääristävät kilpailua ja vaarantavat yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset EU:n sisämarkkinoilla.**
- Asetus on yksi keino vastata huoliin, jotka liittyvät EU:n kilpailukykyyn suhteessa kolmansiin maihin.
- EU:n ulkopuolisten maiden myöntämät tuet voivat vääristää kilpailua sisämarkkinoilla samaan tapaan kuin jäsenvaltioiden myöntämät valtiontuet, mutta niiden aiheuttamiin kilpailunvääristymiin ei ole ollut mahdollista puuttua riittävästi ennen asetusta.
- Ennen asetusta ei ollut EU-sääntelyä, jota olisi voitu soveltaa EU:n ulkopuolelta tuleviin tukiin, jotka antavat tuensaajille epäoikeudenmukaista etua niiden ostaessa EU:ssa toimivia yrityksiä, osallistuessa EU:n alueen julkisiin hankintoihin tai tehdessä muita investointipäätöksiä sisämarkkinoilla.
- EU-asetus kattaa mm. keskittymät ja julkiset hankintamenettelyt ja se mahdollistaa myös komission oma-aloitteiset tutkimukset muista markkinatilanteista.
- EU-asetus antaa komissiolle laajat tutkinta- ja tiedonsaantivaltuudet**.**
- Asetuksella on yhtymäkohtia valtiontukien lisäksi kilpailupolitiikkaan, julkisiin hankintoihin sekä kauppa-, sisämarkkina- ja teollisuuspolitiikkaan.

Tarkastukset

- Kansallista sääntelyä tarvitaan mm. sen selventämiseksi millä viranomaisella Suomessa olisi toimivalta ja velvollisuus asetuksen tarkastuksiin liittyviin jäsenmaiden tehtäviin.
- Tarkastusten suorittaminen ja niissä avustaminen katsotaan julkisen vallan käytöksi ja siten edellyttävän laissa säätämistä
- KKV-laissa selvennetään, että KKV tekisi Suomessa komission pyynnöstä EU-asetuksen mukaisia tarkastuksia ja avustaisi komissiota sen asetuksen mukaisilla tarkastuksilla.
- KKV valikoitui, koska sillä on osaaminen, tietotekniset työkalut ja toimivalta tehdä kilpailuoikeuteen liittyviä tarkastuksia. Menettelyllisesti EU-asetuksen mukaisen tarkastuksen arvioidaan vastaavan pitkälti viraston kilpailusääntöjen perusteella tehtäviä tarkastuksia.

Kansallinen yhteystaho tiedonkulkuun

- Komission ja jäsenmaiden väliseen tiedonkulkuun liittyvissä EU-asetuksen artikloissa viitataan yleisesti jäsenvaltion velvollisuuteen yksilöimättä kansallista viranomaista**.**
- KKV nimetään esityksessä kansalliseksi yhteystahoksi komission suuntaan niitä tilanteita varten, joissa komissio ei tiedä mille suomalaiselle viranomaiselle tai hankintayksikölle asetuksen mukainen tietopyyntö tulisi lähettää. Suurimman osan tietopyynnöistä komissio pystyy lähettämään suoraan yrityksille.
- Selventävästi säädetään, että KKV:lla olisi oikeus saada asetuksen mukaista tietoa toisilta kansallisilta viranomaisilta ja hankintayksiköiltä salassapitosäännösten estämättä sekä lähettää sitä komissiolle. Siten muilla kansallisilla viranomaisilla ja hankintayksiköillä olisi vastaavasti oikeus luovuttaa salassapito-säännösten estämättä asetuksen mukaista tietoa KKV:lle, joka välittäisi sen komissiolle.
- Valmistelussa arvioitiin, että tekninen yhteystaho sopii luonteensa puolesta paremmin virasto- kuin ministeriötasolle.
- KKV ei tule olemaan yleinen kansallinen neuvontataho EU-asetuksen soveltamisessa. Komissio on asetuksen yksinomainen soveltaja ja antaa sitä koskevia tulkintoja ym.

Kiitos